

SOCIÁLNA POSUDKOVÁ ČINNOSŤ V SOCIOTERAPII – TEORETICKÉ A LEGISLATÍVNE ASPEKTY

*SOCIAL ASSESSMENT IN SOCIOTHERAPY – THEORETICAL AND
LEGISLATIVE ASPECTS*

Kvetoslava REPKOVÁ

ABSTRAKT

V článku sa autorka venuje sociálnej posudkovej činnosti z hľadiska jej teoretického a legislatívneho konštruovania. Vymedzuje ju ako osobitný druh socioterapeutickej intervencie, v ktorom sa integrujú aspekty, etapy a metódy sociálnej práce. Na základe zrealizovanej analýzy konštatuje prevažne súlad medzi teoretickým (akademickým) vymedzením sociálnej posudkovej (diagnostickej) činnosti a jej legislatívnymi pravidlami v národných podmienkach. Nevyužitý potenciál vidí skôr v praktickej aplikácii sociálnej posudkovej práce.

Kľúčové slová: Sociálna práca. Socioterapia. Sociálna diagnostika. Sociálna posudková činnosť.

ABSTRACT

In the article, the author deals with social assessment agenda in terms of its theoretical and legislative construction. She defines social assessment as a special type of the sociotherapeutic intervention, in which aspects of a stage and method of social work are integrated. Based on the conducted analysis, prevailing consistency between the theoretical (academic) definition of social assessment (diagnostic) and its legislative rules in national conditions may be stated. However, some untapped potential of the social diagnostic work in its practical application is mentioned.

Key words: Social work. Sociotherapie. Social diagnostic. Social assessment.

ÚVOD

V rámci výzvy editorského tímu tohto vydania časopisu sme sa rozhodli ponúknuť k publikovaniu odborné pojednanie k teoretickým a legislatívnym aspektom konštruovania **sociálnej posudkovej činnosti** (ďalej len „SPČ“) ako druhu socioterapeutickej intervencie v národných podmienkach. V článku vychádzame z toho, že z hľadiska praktického výkonu akejkoľvek socioterapeutickej intervencie (teda aj SPČ) ide vždy o teoretický rámec, o ktorý sa socioterapeut/socioterapeutka v konkrétnom prípade opiera, aký prienikový (hybridný) koncept si pre plánovanie, realizáciu a vyhodnotenie intervencie vytvorí a aplikuje (Balogová 2015). Na strane druhej, pre praktický výkon intervencie je dôležité chápať aj širšie determi-

nanty tejto odbornej voľby, ktoré sú ukotvené v sociálno-politickom (legislatívnom) rámci regulujúcom jej vymedzenie, v kombinácii s profesijným rámcom regulujúcim prípravu odborných pracovníkov a pracovníčok pre špecializovaný výkon sociálnej práce.

Výber tematiky SPČ nepovažujeme v súčasných národných podmienkach za náhodný. Odbornú pozornosť mobilizujú najmä zámery vlády SR „... vytvoriť jednotný systém posudkovej činnosti a prehodnotiť systém poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia...“ (Úrad vlády SR 2020, s. 47). Rovnako, pokračujúce aktivity Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR zamerané na prípravu a aplikovanie systému rezortného vzdelávania pre účely výkonu SPČ (NP Profi-II.). Aj keď nie sú

v čase prípravy tohto článku bližšie známe kontúry pripravovaného vládneho zámeru, dostupná spisba ponúka nejaké indície najmä z oblasti posudkovej činnosti vykonávanej v sociálnych službách. V rámci odborných diskusií sa napríklad komunikuje otázka odbornej a inej zdrojovej pripravenosti samosprávy (najmä menších a malých obcí) vykonávať posudkovú činnosť, vrátane SPČ, na účely sociálnych služieb (Správa, 2020) či atomizácia posudkovej činnosti ako takej. V rámci nedávneho reprezentatívneho prieskumu *Združenia miest a obcí Slovenska* (ďalej len „ZMOS“) k výkonu zdravotnej a SPČ na účely sociálnych služieb cca 60% zapojených samospráv uviedlo, že samy vykonávajú alebo zabezpečujú posudkovú činnosť na tento účel. Ak sa samosprávy v tejto oblasti neangažujú (najmä malé obce do 2 tisíc obyvateľov), zdôvodňujú to hlavne problémami vo finančnom a personálnom zabezpečení posudkovej činnosti, ale aj nezáujmom obyvateľov o sociálne služby, ktorých poskytovanie je posudkovou činnosťou podmienené. Zrejme aj preto sa spravidla menšie obce prikláňajú k názoru, že posudková činnosť by im mala byť kompetenčne odňatá a mala by byť zabezpečovaná štátnymi orgánmi. Prieskum naznačil aj súvisiacu hodnotovú otázku: takmer tri štvrtiny zapojených samospráv súhlasí s tým, že o staršiu odkázanú osobu by sa mala postarať rodina, bez zásadnejšieho angažovania samosprávy (ďalšie zistenia pozri Repková et al. 2020). Pokiaľ ide o posudkovú činnosť, nezávislí experti ZMOS ďalej kritizujú nekonceptný prístup miestnej samosprávy v tejto oblasti, to, že nie je často súčasťou celkového strategického plánovania na úseku sociálnych služieb; absenciu jednotného metodického usmernenia, ako ju vykonávať; či problémy v správnom konaní (Repková et al. 2020).

V období očakávaných zmien na úseku posudkových činností je **cieľom** článku podporiť pripravenosť aktérov (osobitne sociálnych pracovníkov a pracovníčok¹) k odbornej diskusii o postavení a úlohách SPČ v sociálnej sfére. Domnievame sa, že jasne for-

mulované odborné pozície z aspektu sociálnej práce môžu prispieť ku kvalifikovanému odbornému diskurzu v tejto oblasti ako základu pre prijatie kvalifikovaných riešení.

1 Systémové vzťahy sociálnej práce, socioterapie a sociálnej posudkovej činnosti

S ohľadom na zameranie vedeckého časopisu *Journal Socioterapie*, osobitne tohto jeho vydania, je dôležité porozumieť systémovým vzťahom medzi sociálnou prácou, socioterapiou a SPČ. Nadviážeme na práce editorského tímu úvodného čísla časopisu², ktorý vymedzil **socioterapiu** „... ako jeden z kľúčových pilierov zameraných na sociálnu zmenu, tak v živote jednotlivcov, ako aj v procese kultivácie sociálnych vzťahov v rámci celej spoločnosti ...“ (Balogová et al. 2015, s. 3). Na základe podrobnej analýzy domácej a zahraničnej spisby sa prevažne priklonil k chápaniu socioterapie ako **druhu sociálnej intervencie**, ktorá sa vykonáva v rámci odborovej príslušnosti k sociálnej práci s primárnou orientáciou na sociálne vzťahy zamerané na aktivizáciu potenciálu klienta, klientovho prostredia a klienta v prostredí (Šoltésová, Bosá a Balogová 2015).

Aj v rámci nášho odborného uvažovania chápeme sociálnu prácu v zmysle základného odborového zastrešenia socioterapie ako druhu sociálnej intervencie, pričom osobitným druhom takejto intervencie je SPČ. K SPČ pristupujeme ako k *procesu aktivizácie aktérov s cieľom zisťovania a posudzovania príčin vzniku sociálneho problému klienta, identifikácie faktorov, ktoré sociálny problém udržiavajú, zvažovania možných dôsledkov pretrvávania problému, všetko za účelom identifikácie zdrojov na jeho riešenie, vrátane intervenčných opatrení verejnej politiky*. Aktivizačný aspekt dáva SPČ povahu komplexnej socioterapeutickej intervencie, nielen úzko poňatej (etapovej) kondicionality pre „skutočnú“ sociálnu prácu s klientom, ktorá sa vykonáva po ukončení posudkovej (diagnostickej) práce.

Podobne ako zastrešujúca sociálna práca, tak aj SPČ je sociálne konštruovaná (Payne 2014). V súlade s vymedzeným cieľom

¹ V ďalšom texte len „sociálny pracovník“ vo všetkých pádoch a v jednotnom i množnom čísle.

² Tento časopis sa vydáva od roku 2015 pod odbornou kuratelou Inštitútu edukológie a sociálnej práce FF PU v Prešove.

článku sa budeme bližšie venovať jej podmienenosti teoretickou (odborovou) ukotvenosťou v sociálnej práci (odborová konštrukcia SPČ) a platnou sociálnou a profesijnou legislatívou SR (sociálno-politicko-ideologická konštrukcia SPČ). Obe formujú podmienky praktického výkonu SPČ a formovania vzťahu klienta a sociálneho pracovníka vykonávajúceho SPČ.

2 Sociálna posudková činnosť – odborová a legislatívna konštrukcia v národných podmienkach

Pojem SPČ je svojou povahou skôr legislatívny než vedecký (akademický), čo však neznamená, že absentuje jeho odborové ukotvenie v teóriách sociálnej práce.

2.1 Odborová konštrukcia sociálnej posudkovej činnosti – hlavné piliere

Terminologickými korelátmi pojmu SPČ sú v teóriách sociálnej práce pojmy *sociálna diagnostika*, *posudzovanie životnej situácie (klienta)* či *hodnotenie*, ktoré vychádzajú najmä z uplatňovania *psychosociálneho prístupu* v sociálnej práci (Navrátil a Matoušek 2013; Payne 2014). Levická a Il'ášová (2009) považujú posudzovanie za bazálny a stále prítomný výkon sociálnej práce. Počiatočným zámerom bolo metodicky štandardizovať prístup sociálnych pracovníkov k posudzovaniu životnej situácie klientov, vylúčiť uplatňovanie ich subjektívnych kritérií (Kvašňáková 2017), všetko za účelom získania hodnoverných a dostatočných podkladov k ustanoveniu sociálnej diagnózy pre porovnateľné typy prípadov (Strieženec 1999).

Ukotvenie sociálnej diagnostiky v psychosociálnom prístupe vysvetľuje jej orientáciu na systémové vzťahy *človeka – v – prostredí*. Táto má viesť k integrovanému záujmu sociálneho pracovníka o fungovanie jednotlivca, o jeho prostredie a situáciu a o interakcie medzi jednotlivcom a jeho prostredím v rámci *individuálnej/prípadovej sociálnej práce* (Čechová et al. 2002; Balogová 2015). Vzťahovanie sociálnej diagnostiky k prípadovej sociálnej práci aktualizuje otázku chápania podstaty sociálno-diagnostickej činnosti, ktorá môže byť vymedzovaná buď ako etapa sociálnej práce alebo ako jej metóda (Kvašňáková 2017). Aj keď sa v prípadovej sociálnej práci spravidla zastrešuje

problematika sociálnej diagnostiky *metódami* sociálnej práce, zároveň sa hovorí o diagnostickej *etape* vymedzenej nejakým etapovým výsledkom (resp. výstupom) – podkladmi na stanovenie sociálnej diagnózy ako základu pre tvorbu plánu, realizáciu a vyhodnotenia intervencie (Strieženec 1999; Čechová et al. 2002; Mátel a Schavel 2015; Mátel 2017). Prieniky vo vymedzení sociálnej diagnostiky ako metódy a etapy sociálnej práce sú zrejmé z jej *systematickej a cyklickej povahy*. Navrátil a Matoušek (2013) považujú prvotné diagnostické myšlienky za „pracovné pravdepodobnosti“, ktoré majú byť priebežne prehodnocované, na základe výsledkov jednotlivých fáz sociálnej intervencie.

Kľúčovým teoretickým pilierom sociálnej diagnostiky je aj jej postupný *odklon od autoritatívneho poňatia* diagnostickej práce s klientom. V rámci individuálnej/prípadovej sociálnej práce sa smeruje k posilneniu jeho vôle, zodpovednosti a sebaurčenia; k akceptovaniu jeho názorov, potrieb a „vstupov“ do priebehu a výsledkov diagnostickej/posudkovej práce (Navrátil a Matoušek 2013; Kvašňáková a 2017).

2.2 Legislatívna konštrukcia sociálnej posudkovej činnosti – hlavné piliere

Ako sa základné charakteristiky teoretickej konštrukcie sociálnej diagnostiky premietajú do národnej legislatívnej konštrukcie SPČ? Zosumarizujeme hlavné piliere, na ktorých legislatívna konštrukcia SPČ stavia:

- **vecné vymedzenie**

Aj keď sa sociálna diagnostika teoreticky aj prakticky vzťahuje k širokému okruhu sociálnych agend a potrieb cieľových skupín, pojem SPČ sa explicitne používa len v legislatíve peňažnej pomoci a pomoci formou sociálnych služieb pre osoby, ktoré sú z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, vyššieho veku či dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu odkázané v bežnom živote na osobnú pomoc niekoho iného (ďalej len „odkázané osoby“). Pojem je upravený v *Zákone č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného po-*

stihnutia (ďalej len „ZPP“) a v *Zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách* (ďalej len „ZSS“)³;

- **kombinované legislatívne ukotvenie**
SPČ má legislatívne ukotvenie aj v profesijnom *Zákone č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny* (ďalej len „ZSP“) a v *Nariadení vlády č. 5/2016 Z. z.*, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia tohto zákona, konkrétne sústava špecializovaných odborov sociálnej práce, špecializačných vzdelávacích programov pre tieto odbory a ich štandardy;
- **SPČ ako špecializovaná odborná činnosť sociálnej práce a jej kvalifikačné predpoklady**
Súčasťou sústavy špecializovaných odborov sociálnej práce je aj odbor „SPČ“, ktorú môžu podľa ZPP aj ZSS vykonávať len sociálni pracovníci (§ 13 ods. 3 ZPP a § 50 ods. 3 ZSS) po splnení kvalifikačných predpokladov - získaní vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v odbore sociálna práca (§ 5 ods. 1 písm. a) ZSP) v kombinácii s absolvovaním akreditovaného špecializačného vzdelávacieho programu ustanoveného pre tento špecializovaný odbor sociálnej práce (§ 5 ods. 2 ZSP);
- **SPČ ako súčasť interdisciplinárneho posudzovania situácie a potrieb jednotlivca**
V §§ 10-13 ZPP, rovnako v §§ 48-50 ZSS je SPČ vymedzená ako súčasť celkového (komplexného) *posudkového procesu* zameraného na posudzovanie situácie a potrieb odkázaných osôb; angažovaní sú v ňom nielen sociálni pracovníci (SPČ), ale aj odborníci na lekársku/zdravotnú posudkovú činnosť podľa ustanovených kvalifikačných predpokladov; v rámci SPČ vykonávanej na účely peňažných príspevkov na kompenzáciu sa dokonca predpokladá, že sociálni

pracovníci môžu spolupracovať aj s odborníkmi z oblasti stavebníctva, architektúry, ergoterapie či pomôcok (§ 13 ods. 4 ZPP);

- **komplexnosť SPČ**

V súlade s psychosociálnym a ekologickým prístupom v sociálnej práci (človek-v-prostredí) sa SPČ vymedzuje v jednote posudzovania *individuálnych predpokladov jednotlivca* (jeho schopností a úsilia riešiť svoju sociálnu situáciu vlastným pričinením a zdrojmi), jeho *rodinného prostredia* (schopností a rozsahu poskytovania pomoci rodinou) a *širšieho sociálneho prostredia* (napr. podmienok bývania, dostupnosti verejných služieb či stavieb občianskeho vybavenia); súčasťou SPČ je aj *posudzovanie odkázanosti* jednotlivca na pomoc inej osoby v oblasti sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť či pri rozličných sociálnych aktivitách; v rámci ZPP je súčasťou SPČ aj navrhovanie foriem peňažnej kompenzačnej pomoci (§ 13 zákona ZPP; § 50 ZSS);

- **aktívna pozícia posudzovanej osoby v posudkovom procese**

Teoretické ukotvenie SPČ je zrejmé aj zo zapracovaného princípu aktivizácie posudzovanej osoby a uznania jej jedinečnej expertízy pre kvalitný priebeh a výsledky posudkového procesu; v oboch zákonoch je ustanovené, že SPČ sa vykonáva v prirodzenom prostredí tejto osoby, s jej právom na vyjadrovanie vlastných potrieb a návrhov na riešenie sociálnej situácie, a to aj za možnej účasti inej osoby podľa voľby posudzovanej osoby (§ 13 ods. 5 ZPP, § 50 ods. 9 ZSS);

- **SPČ ako etapa celkovej intervencie**

SPČ sa v sociálnej legislatíve primárne ustanovuje ako jedna z úvodných etáp odbornej spolupráce s klientom, ktorej výsledkom je (komplexný) posudok (§ 15 ZPP, § 51 ZSS) ako právny základ pre ďalšiu

³ Zrejme takýto zúžený model zostane zachovaný, keďže vládne zámery zjednotenia posudkovej činnosti

sa účelovo vzťahujú k „... nastaveniu nárokov, ktoré plynú z odkázanosti“ (Úrad vlády 2022, s. 19).

rozhodovaciu činnosť správnych orgánov; na rozdiel od lekárskej/zdravotnej posudkovej činnosti nie sú pri SPČ bližšie vymedzené pravidlá odborného prehodnocovania nových okolností v životnej/sociálnej situácii klienta; dokonca v prípade, že klient platí za sociálnu službu plnú úhradu, posudková činnosť sa nevykonáva (§51a ZSS);

- **inštitucionálna pôsobnosť**

Pôsobnosť pre výkon SPČ na účely peňažných príspevkov na kompenzáciu má špecializovaná štátna správa – príslušné organizačné útvary úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (§ 52 písm. c) ZPP) a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (§ 51 písm. c) ZPP); v prípade sociálnych služieb je to samospráva – buď miestna (§ 80 písm. d) ZSS) alebo regionálna (§ 81 písm. d) ZSS).

3 Diskusia

Ak vychádzame z toho, že SPČ sa týka predovšetkým individuálnej/prípadovej práce ukotvanej v psychosociálnych a ekologických prístupoch v sociálnej práci, potom sa javí, že platná legislatívna konštrukcia SPČ tieto prístupy prevažne reflektuje. Obsahovo je zameraná na posudzovanie rozličných aspektov fungovania odkázanej osoby v jej prostredí (rodinnom i širšom spoločenskom) a na identifikovanie nerovnováh medzi potrebami tejto osoby a disponibilnými zdrojmi k ich uspokojovaniu na rozličných úrovniach. Reflektuje sa aj požadovaná interdisciplinarita posudkového procesu, minimálne prostredníctvom intenzívnej spolupráce zdravotníckeho a sociálneho personálu. Novodobým požiadavkám k aplikácii psychosociálnych a ekologických prístupov zodpovedá aj pozícia, akú pripisujú nastavené legislatívne pravidlá pre účasť posudzovanej osoby v sociálnom posudkovom procese. Možnosť uplatňovať vlastné predstavy a návrhy na riešenie pripisuje posudzovanej osobe expertnú pozíciu opierajúcu sa o jej autentickú životnú skúsenosť.

Na strane druhej, úzko poňatý legislatívny koncept SPČ ako etapy sociálnej intervencie prináša do jej praktickej aplikácie určité riziká a problémy. SPČ sa vykonáva spravidla

ako jedna z úvodných etáp práce s klientom, nie výnimočne realizovanej vo forme „jednorazovej akcie“ za účelom vydania komplexného posudku ako právnej podmienky pre poskytnutie potrebnej sociálnej služby či peňažnej kompenzačnej pomoci. Najmä menšie samosprávy si na tento účel často externe angažujú sociálnych pracovníkov, ktorí po vydaní posudku zásadnejším spôsobom nezasahujú do ďalších odborných procesov spolupráce s klientom či jeho rodinou; zamestnávateľia (samosprávy) nie vždy vedia, čo by mali a mohli od sociálnych pracovníkov v súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb očakávať (por. Repková 2018; Repková et. al 2020). Systematicky a cyklicky poňatý posudkový (diagnostický) proces by mal pritom prenikať všetkými fázami intervencie (por. Navrátil a Matoušek 2013), mal by byť súčasťou kontroly jej efektívnosti a nástrojom jej optimalizácie (por. Langová, Repková a Tvarožek 2015). Ak to tak nie je, nevyužíva sa potenciál SPČ meniť spôsob komunikácie odkázaných osôb, zmocňovať ich k sebaobhajobe a porozumeniu vlastným potrebám, k sebahodnoteniu, k odhadu vlastných možností a zdrojov okolia k dosiahnutiu zmeny (por. Navrátil a Matoušek 2013). Máme zato, že takýto intervenčný efekt môže na základe kvalitne vykonávanej SPČ nastať bez ohľadu na to, či sa napokon spája s poskytnutím sociálnej služby, resp. peňažnej kompenzačnej podpory alebo nie.

ZÁVER

Venovali sme sa vybraným otázkam teoretickej (odborovej) a legislatívnej konštrukcie SPČ v národných podmienkach. Formulovali sme odborné stanovisko, že v SPČ sa môžu integrovať prínosy pre odkázané osoby, a to ako z hľadiska jednotlivých etáp spolupráce, tak z hľadiska metodologickej realizácie tohto druhu socioterapeutickej intervencie. Predstavená analýza indikuje vo využívaní intervenčného potenciálu SPČ v národných podmienkach určité rezervy, najmä aplikačnej povahy. Ich systematické poznávanie a korektná interpretácia si však vyžadujú ďalšiu výskumnú prácu.

Zoznam bibliografických odkazov

- BALOGOVÁ, Beáta, 2016. Veda o sociálnej práci – individuálna sociálna práca. In: B. BALOGOVÁ et al. *Kompendium sociálnej práce pre magisterský stupeň štúdia*. Prešov: Pavol Šidelský – Akcent Print, s. 120-129. ISBN 978-80-89295-70,8.
- BALOGOVÁ, Beáta, 2015. Hybridné prístupy v socioterapii – šance a limity. In: *Journal Socioterapie*. Roč. 1, č. 1, s. 17-20. ISSN 2453-7543.
- BALOGOVÁ, Beáta, BOSÁ, Monika, KMETÓNY GAZDOVÁ, Veronika, KVAŠŇÁKOVÁ, Lenka a Denisa ŠOLTÉSOVÁ, 2015. Editoriál. In: *Journal Socioterapie*. Roč. 1, č. 1, s. 3. ISSN 2453-7543.
- ČECHOVÁ, Júlia et al., 2002. Prípadová sociálna práca. In: A. TOKÁROVÁ a kol. *Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce*. Prešov: FF PU v Prešove, s. 441-451. ISBN 80-8068-086-8.
- KVAŠŇÁKOVÁ, Lenka, 2017. Diagnostika sociálna. In: B. BALOGOVÁ a E. ŽIAKOVÁ (eds.). *Vademecum sociálnej práce. Terminologický slovník*. Košice: FF UPJŠ, s. 84-85. ISBN 978-80-8152-483-7.
- LANGOVÁ, Jana, REPKOVÁ, Kvetoslava a Štefan TVAROŽEK, 2015. *Špecializačný vzdelávací program „Kompenzačná pomoc“*. [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_zvysovania_profesionality/VP/vp_kompenzacna_pomoc.pdf
- LEVICKÁ, Jana a Renáta ILAŠOVÁ, 2009. Životná situácia – jej posudzovanie. In: J. LEVICKÁ et al. *Sociálna práca – II*. Trnava: Vydavateľstvo OLIVA, s. 111-123. ISBN 978-80-89332-06-9.
- MÁTEL, Andrej, 2017. Etapy sociálnej práce. In: B. BALOGOVÁ a E. ŽIAKOVÁ (eds.). *Vademecum sociálnej práce. Terminologický slovník*. Košice: FF UPJŠ, s. 85-86. ISBN 978-80-8152-483-7.
- MÁTEL, Andrej a Milan SCHAVEL, 2015. *Teória a metódy sociálnej práce I*. Bratislava: Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce. ISBN 978-80-971445-6-2.
- MUSIL, Libor, 2013. Sociální intervence. In: O. MATOUŠEK et al. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, s. 238-241. ISBN 978-80-262-0366-7.
- NAVRÁTIL, Pavel a Oldřich MATOUŠEK, 2013. Psychosociální přístup. In: O. MATOUŠEK et al., *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, s. 66-69. ISBN 978-80-262-0366-7.
- PAYNE, Malcolm, 2014. *Modern Social Work Theory*. 4th Edition. London: Palgrave Macmillan.
- Pripravujeme národný projekt Profi-II*. [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.ludskezdroje.gov.sk/aktualita/pripravujeme-narodny-projekt-profi-ii>
- REPKOVÁ, Kvetoslava et al., 2020. *Posudková lekárska a sociálna činnosť v podmienkach miest a obcí*. Bratislava: ZMOS. [online] [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.zmos.sk/posudkova-lekarska-a-socialna-cinnost-v-podmienkach-miest-a-obci-oznam/mid/419520/.html#m_419520
- REPKOVÁ, Kvetoslava, 2018. *Sociálna práca v sociálnych službách*. Bratislava: IVPR. ISBN 978-80-7138-163-1.
- Správa o výsledku kontroly. Domáca opatrovateľská služba*, október 2020. Bratislava: NKÚ. [online] [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1407476/Spr%C3%A1va+o+v%C3%BDsledku+kontroly+Opatrovate%C4%B5esk%C3%A1+slu%C5%B5a.pdf/470c73f6-a795-4afe-990f-c7ff1c106287>
- STRIEŽENEC, Štefan, 1999. *Úvod do sociálnej práce*. Trnava: vydavateľstvo AD. ISBN 80-967589-6-9.
- ŠOLTÉSOVÁ, Denisa, BOSÁ, Monika a Beáta BALOGOVÁ, 2015. Socioterapia a jej vymedzenie. In: *Journal Socioterapie*. Roč. 1, č. 1, s. 9-16. ISSN 2453-7543.
- Úrad vlády SR. *Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020-2024*. [online] [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24756/1>
- Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov*.

Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kontaktné údaje

Prof. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc.
Inštitút pre výskum práce a rodiny
Bratislava
Inštitút edukológie a sociálnej práce
FF PU v Prešove
Email: kvetoslava.repkova@ivpr.gov.sk